

SzegedHu, 2023. október 13.

Karikó Katalinnal ünnepelte ötvenedik születésnapját a Szegedi Biológiai Kutatóközpont

Rafai Gábor, fotók: Iványi Aurél

A nemzetközileg elismert magyar élettudományi kutatások meghatározó intézményét, a Szegedi Biológiai Kutatóközpontot 1973. október 11-én avatták fel. Az ünnepségre hazatért Amerikából a Nobel-díjas Szent-György Albert. Szeged és Magyarország egyik legnagyobb tudományos műhelye pénteken emléküléssel ünnepelte alapításnak ötvenedik az évfordulóját, amin a Nobel-díjas Karikó Katalin is részt vett. Szeged díszpolgára Az mRNS mint gyógyszer: az SZBK-s kísérletektől a klinikai alkalmazásig címmel tartott előadást. A tudományos ülés résztvevőit többek között Csák János miniszter és Botka László polgármester köszöntötte.

Az alapító főigazgató, Straub F. Brunó szándéka az volt, hogy egy központban több tudományos területet művelő kutatók egymást kölcsönösen segítve munkálkodjanak, kiállta az idők próbáját.

Az itt folyó kutatások magas színvonalát az Európai Molekuláris Biológiai Szervezet 1998-ban hivatalosan is deklarálta, majd ennek hatására 2002-ben az SZBK-t az Európai Unió Kiválósági Központja címmel ismerték el, és 2019 óta a Magyar Tudományos Akadémia kiválósági központja.

Az induláskor úgy tervezték, hogy százötven kutató dolgozik majd az újszegedi épületben, és 40–45 vendégkutatót is vártak. Ma már 550-en dolgoznak az újszegedi épületben, közöttük 250 kutató és közel 90 fiatal PhD-hallgató.

A pénteki ünnepi ülésen Csák János kultúráért és innovációért felelős miniszter köszöntötte elsőként a résztvevőket.

– Az SZBK egy fantasztikus intézmény, ötven éve és most is egy Nobel-díjas vendég fémjelzi ezt. Akkor Szent-Györgyi Albert jött el Amerikából, most Karikó Katalin, aki megtettesíti a kíváncsiságot, a szinte megszállottsághoz hasonló hivatástudatot, de nemcsak ezt, hanem azt is, hogy amikor az embernek van egy ötlete, akkor azt megpróbálja összekötni a valóságos világgal, úgy, ahogyan azt Karikó Katalin tette a hírvívő RNS-sel, amivel végül sok millió ember életét mentette meg. Mindenkinek vannak ötletei, de be kell tudni rúgni a gólt! – mondta a miniszter.

Beszélt arról is, hogy a magyar tudomány három fókuszpontja, amiben igazán erősek vagyunk, az

- a digitalizáció,
- a zölds tudományok és
- az élettudományok.

Csák János felhívta a figyelmet arra, hogy tavasszal hívták életre a Neumann János Programot, amellyel azokat a tudósokat szeretnék támogatni, akik nem silóban, elzártnak élnek és kutatnak, hanem együttműködnek más tudományos műhelyekkel. Az ilyen tudományos együttműködésre példák a Nobel-díjas tudósok.

– Magyar sorskérdés, hogy az inspirációt elvigyük a termékig, ahogyan azt tette Karikó Katalin is. Ebben óriási szerepe lehet Szegednek, a két Nobel-díjasával, kutatócentrumaival, az ELI-vel, az egyetemmel és azzal a kulturális közeggel, ami ezt a várost jellemzi – mondta végül a miniszter.

Freund Tamás, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke szimbolikusnak nevezte, hogy ötven éve és most is Nobel-díjas vendéget fogadhat az SZBK. Szerinte ez többek között annak köszönhető, hogy ez a szellemi műhely a huszonegyedik század tudományával, a biológiával foglalkozik és ezen a téren hatalmas tudást halmozott fel.

– Az SZBK, a Szegedi Tudományegyetemmel, az ELI ALPS lézeres kutatóközponttal, a Magyar Molekuláris Medicina Kiválósági Központtal való együttműködés eredményeképpen minden remény megvan rá, hogy Szeged már a közeljövőben Kelet-Közép-Európa meghatározó tudományos központjává váljon – mondta az MTA elnöke.

A magyar kutatási hálózat zászlóshajója az SZBK – ezt már a hálózat vezetője, Gulyás Balázs mondta előadásában.

Szabó Gábor, az SZTE alapítványának elnöke is az összefogás, a koordináció fontosságát emelte ki az ELI, az SZBK és a Szegedi Tudományegyetem között.

– A kísérletes természettudományban nehezen tudom elképzelni azt, hogy valaki csak Magyarországon boldogulni tudjon. Nem fog, mert sok eszköz, műszer itt nincs. Szerintem el kell menni, csak vissza kell

jönni – mondta, majd hozzátette, van itt, Szeged határában tíz hektár, ami olyan, mintha külföldre mennénk, ez az ELI, ami világszínvonal.

– Ez nem kicsi, mint egy narancs, nem sárga, hanem narancs színű, nem savanyú, hanem narancs ízű és mégis a miénk – mondta az akadémikus.

Botka László polgármester Szeged város nevében köszöntötte az ünnepi ülés résztvevőit, kiemelte, hogy Karikó Katalin teljesítménye minden szegedi tudósnak erőt ad, majd a Nobel-díjas Szent-Györgyi Albertet idézte: *„a szellemvilágban nincsenek nagy országok és kis országok, ott nincsenek országhatárok. Minden ország akkora, amennyivel hozzájárul az emberi haladáshoz, teljesen függetlenül attól, hogy a térképen mekkora terület jelöli a helyét a világban”.*

– Nos, azt kell mondjam, Szeged a kiváló tudósainak, Szent-Györgyi Albertnek, Karikó Katalinnak, az egyetemünknek, a Szegedi Biológiai Kutatóközpont kiváló kutatóinak köszönhetően a világ legnagyobb városai közé tartozik, pedig közigazgatási határa nem nőtt az elmúlt ötven évben – mondta a polgármester, majd köszönetet mondott az SZBK dolgozóinak, akik nagyon méltóak az alapító atyákhoz.

Az ünnepi ülés az intézet három korábbi főigazgatójának – Venetianer Pálnak, Dudits Dénesnek és Ormos Pálnak – a visszaemlékezéseivel folytatódott.

A program délelőtti részét Karikó Katalinnak *„Az mRNS mint gyógyszer: az SZBK-s kísérletektől a klinikai alkalmazásig”* címmel tartott előadása zárta, aki elmondta, 1978 és 1985 között dolgozott az SZBK-ban.

– Ötven éve avatták fel az SZBK-t és én is pont ötven éve érettségiztem. Amikor ezt meghallottam, megváltoztattam a felvételi jelentkezésemet és az ELTE helyett a József Attila Tudományegyetemet jelöltem be, mert minden áron az SZBK-ban szerettem volna dolgozni – emlékezett vissza a világhírű tudós.

Felidézte, hogy az elmúlt évtizedekben hogyan ismerkedett meg a hírvivő RNS-ekkel, hogyan került ki Amerikába és beszélt kutatásainak részleteiről is, arról, hogy mindig terápiás kódoló mRNS-t szeretett volna létrehozni.

Megtudtuk, ma már legkevesebb háromszáz humán program fut a világban az mRNS-kutatásban. Többek között a fertőző betegségek terén, a tumorok kezelésében, az akut és a genetikai betegségek területén kecsegtetnek ezek a kutatások sikerrel.

Karikó Katalin előadásnak végén Nagy Ferenc, az SZBK főigazgatója egy meglepetés ajándékot is átadott az innen indult és mára világhírűvé lett tudósnak: egy nagy méretű színes posztert, ami Karikó Katalin portréját ábrázolta és amit az ünnepi ülés vendégei a helyszínen saját kezükkel írtak alá.

Három tudós vehetett át Straub-plakettet

Az ünnepi ülés szünetében jubileumi Straub-plaketteket adott át Nagy Ferenc főigazgató.

A Szegedi Biológiai Kutatóközpont első főigazgatójáról, Straub F. Brunóról elnevezett plakettet minden évben az intézet akadémikusai ítélik oda.

Az idei díjazottak

- **Kondorosi Éva** akadémikus, Széchenyi-díjas biológus kutató,
- **Venetianer Pál**, akadémikus, biológus, biokémikus és
- **Pál Csaba** biológus, az MTA tudományos tanácsadója